Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3—3

Nr. 523.

Wilno, dnia 1 października 1931 r.

Treść numeru:

-----o:§:o-----

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

"L i e t u v o s Ž i n i o s" o j e d n o ś c i l i t e w s k o- ł o t e w s k i e j.

"Lietuvos Žinios" Nr.219 z dn.28.IX.1931 r. Artykuł p.t. "Jeszcze w sprawie jedności państw nadbałtyckich". Streszczenie:

W dn.26 i 27 września odbyła się w Kownie wspólna konferencja dyrektorów agencyj telegraficznych i szefów biur prasowych państw nadbałtyckich. W konferencji wzięli udział: naczelniczka wydziału prasowego Min.Spraw Zagr.Litwy p.Awietinajtisówna, minister pełnomocny i szef łotewskiego biura prasowego dr.Bilmanis, dyrektor "Lety" p.Berzinsz, dyrektor "Elty" dr.Turowski, dyr."Ety"p.Kornel i szef estońskiego biura prasowego p.Meri. Rozpatrzono kwestje następujące: 1.współpraca agencyj, 2.współpraca w dziedzinie radjofonji, 3.organizacja turystyki, 4.sprawy fotografji i filmu, 5.udział w wystawach /wystawa w Chicago/, 6.wymiana wydawnictw artystycznych i literackich. Konferencji przewodniczył dr.Turowski. Powzięto na konferencji szereg rezolucyj. Przedewszystkiem wyrażono życzenie, by conajmniej raz do roku zwoływane były zjazdy dyrektorów agencyj telegraficznych i szefów biur prasowych. Zjazdy te odbywałyby się wspólnie w każdej kolejno stolicy poszczególnych państw nadbałtyckich. Co się tyczy współpracy w zakresie radja, konferencja wyraziła postulaty:1.ażeby stacje radjowe 3-ch państw nadbałtyckich zwracały w pierwszym rzędzie uwagę na wiadomości państw nadbałtyckich, 2. ażeby przynajmniej pół godziny miesięcznie przeznaczały radjostacje sprawom zbliżenia państw nadbałtyckich; 3.ażeby conajmniej pół godziny miesięcznie przeznaczały na muzykę krajów nadbałtyckich.

Co się tyczy kwestji turystyki, konferencja wyraziła życzenie popierania wszelkiemi możliwemi środkami ruchu turystycznego w krajach nadbałtyckich.Jeżeli chodzi o sprawy fotografji, konferencja uchwaliła zorganizowanie w każdem państwie wydawnictwa conajmniej jednego ilustrowanego pisma miesięcznie. Pismo to stanowiłoby dodatek ilustrowany o innych państwach nadbałtyckich. W sprawie filmów, wyraziła konferencja życzenie ściślejszej współpracy w tym zakresie oraz wymianę wzajemną filmów. Wreszcie wyrażono życzenie, ażeby pracę kulturalną trzech państw na terenie zagranicy przeprowadzać możliwie wspólnemi siłami. Wychodzi na to, że możnaby również współpracować i w innych dziedzinach życia społecznego i państwowego. Kwestje, nad któremi debatowała konferencja nie wyczerpują całego kompleksu problemów jak np.ekonomiki, przemysłu, polityki i t.d. gdzie współpraca jest niemniej potrzebna.

Sądzić trzeba, że dojdzie wkońcu do współpracy i na tych pominiętych przez konferencję polach. O możliwości współpracy tej świadczy fakt, że uczestnicy konferencji podkreślili potrzebę jedności, która wpłynęła na zwołanie pomienionej konferencji.

K r o n i k a.

Z j a z d s z e f ó w b i u r p r a s o w y c h p a ń s t w n a d b a ł t y c k i c h. Jak podaje "Rytas" /Nr.217/, w dn.26-go września odbył się w Kownie zjazd szefów biur prasowych państw nadbałtyckich. W zjeździe wzięli udział: szef łotewskiego biura prasowego dr.Bilmanis, dyr."Lety" p.Berzinsz, dyr."Ety" p.Kornel, szef estońskiego biura prasowego p.Meri, urzędniczka litewskiego Min. Spr.Zagr.p.Awietinajtisówna, dyrektor "Elty" dr.Turowski i członkowie redakcji "Elty".

N a r a d a l i t e w s k o-ł o t e w s k a w s p r a w i e r e a l i z a c j i k o n w e n c j i s z k o l n e j. Jak podaje "Rytas"/Nr.2 17/, w dn.24 i 25 września r.b. odbyła się w Kownie narada przedstawicieli Litwy i Łotwy w sprawie realizacji konwencji szkolnej. Ze strony Litwy wzięli udział w naradzie: kierownik wydziału wschodniego M.S.Z. p.F.Dailide, dyrektorzy Min.Oświaty pp. Danilewski i Miszkinis, dyr.dep.samorządowego M.S.Wewn.p.Borkowski. Ze strony łotewskiej zaś: poseł łotewski p.Lepinsz, konsul łotewski w Szawlach p.Puitis i pp.Ozolinsz i Jurgens z Min.Oświaty.

II. ZAGADNIENIA GOSPODARCZE.

Prasa litewska o pierwszej litewskiej konferencji ekonomicznej.

"Lietuvos Žinios" Nr.218 z dn.26.IX.1931 r. Artykuł p.t. "Zebranie się pierwszej litewskiej konferencji ekonomicznej". Streszczenie:

Sytuacja ekonomiczna całego świata w czasach ostatnich niesłychanie się skomplikowała. W związku z tem ekonomiczno-finansowe sprawy wysunęły się na plan pierwszy. Niewątpliwie mają one też doniosłe znaczenie dla Litwy. Powitać też należy z uznaniem pierwszą litewską konferencję ekonomiczną, która się w dn.26 września r.b. w Kownie zebrała, by debatować nad ekonomicznemi sprawami Litwy. Może ona przyczynić się w dużym stopniu do poprawy spraw ekonomicznych Litwy, które nie mogą być pominięte przez kryzys światowy.

"Rytas" Nr.217 z dn.26.IX.1931 r. Artykuł p.t."Zebranie się konferencji ekonomicznej". Streszczenie:

Rozwój kultury materjalnej w kraju łączy się z rozwiązaniem problemów ekonomicznych, które dziś ciążą nad życiem gospodarczem Litwy. Z różnych względów kwestja ekonomicznego prosperowania Litwy jest jednocześnie problemem jej suwerenności gospodarczej. Młodemu państwu litewskiemu rozpocząć wypadło życie niezależne w warunkach bardzo ciężkich. Nic też dziwnego, że regulowanie ekonomicznego życia Litwy odbywa się częstokroć z zapoznaniem elementarnych zasad gospodarki. Wobec nieistnienia na Litwie parlamentu i nierozpatrywania publicznie budżetu, przy biurokratycznym sposobie rozwiązywania wszystkich problemów gospodarczych, niewiele dróg pozostało społeczeństwu do zabrania głosu w sprawach gospodarczych. W związku z tem inicjatywę zwołania konferencji ekonomicznej, złożonej z przedstawicieli różnych warstw należy uważać za zdolną do odprężenia dość zagęszczonej atmosfery ekonomicznej.

Z trzech stron słychać bicie na alarm: 1.deficyt budżetowy, 2.niesłychanie szybki upływ walut obcych z Banku Litewskiego,3.bierny bilans handlowy. W obliczu tych objawów i katastrof zagranicznych, problemy ekonomiczne stają się ważniejsze od politycznych.

Mimo, iż program konferencji ekonomicznej przemilcza najbardziej aktualne potrzeby kraju, lecz to, co porusza dodatnio,jak się należy spodziewać, wpłynie na sytuację. Sądzić trzeba, że nawet skromny program konferencji da okazję do stwierdzenia, że w litewskiej polityce gospodarczej brak jest odpowiedniego kierunku i koordynacji wszystkich czynników gospodarczo-narodowych.

W pierwszym rzędzie wyłania się problem protekcjonizmu przemysłowego. Niepodobna się zgodzić na racjonalność i korzyść protekcjonalizmu przemysłu na Litwie, opartego na systemie celnym, skoro jednocześnie daje się zauważyć brak odpowiednio zorganizowanego kredytu, uświadomionych pod względem profesjonalnym robotników, zorganizowanego systemu podatków, szkolnictwa zawodowego dla kupców i t.d. W tych warunkach zdrowa myśl przewodnia protekcjonizmu zanika, a przemysł staje się czemś martwem, bez ducha twórczego i sprowadza się do roli czynnika wyzyskującego konsumentów krajowych.

System podatkowy na Litwie ma wiele braków. Ściąganie podatków nie zadawalnia nietylko skarbu, lecz i co ważniejsza płatników, dla których brzemię podatkowe jest zbyt ciężkie ze względu na wielką niezamożność kraju. Rozwój gospodarczy Litwy odbywa się powoli w tempie o wiele wolniejszem niż rozwój innych państw europejskich. W związku z tem brzemię podatkowe /20-25% zysków narodowych/ większy niż we Francji, Anglji, Stanach Zjednoczonych i Włoszech zasługuje na specjalną uwagę, ażeby nie hamował sił gospodarczych narodu i nie był przyczyną ekstensyfikacji gospodarczej. Realne podatki na Litwie skoro mają wpływać racjonalnie na ustrój gospodarczy winne być zastąpione przez podatki od zysków. O ile też konferencja ekonomiczna do ideału tego się zbliży, dokona bardzo wiele.

Ustawy zobowiązujące na Litwie i panujący system pracy przynosi ujemne wyniki zarówno dla rolnictwa jak też dla przemysłu.

Z wielką troską winno się śledzić za sytuacja kredytową. Czy długo jeszcze trwać będą na Litwie i zastępować gotówkę weksle, które przeszły już w stadjum inflacji? Liczba protestowanych wzrasta katastrofalnie. Co będzie z zapasem walutowym w Banku Litewskim, skoro jedna waluta po drugiej odbiega od parytetu złota? Czy długo banki prywatne zdołają dokonywać normalnie operacyj? Coby należało przedsięwziąść dla uniknięcia załamania się kredytów? Co oznacza zmniejszanie się wkładów w prywatnych instytucjach kredytowych: czy osłabienie tempa oszczędności narodowych, czy też rozpoczynający się brak zaufania?

W związku z wszystkiemi temi nasuwającemi się problemami konferencję ekonomiczną powitać należy z uznaniem.

K r o n i k a.

P i e r w s z a l i t e w s k a k o n f e r e n c j a e k o n o m i c z n a. Jak podaje "Rytas" /Nr.217/, w dn.26 września zwołana została pierwsza litewska konferencja ekonomiczna z udziałem przedstawicieli wszystkich wybitniejszych organizacyj ekonomicznych i zakładów naukowych, których program obejmuje też nauki ekonomiczne. Program konferencji przedstawiał się pokrótce jak następuje: Litwa corocznie dokonuje obrotu handlowego zagranicą na sumę przeszło 600-set milj.litów. W związku z tem Litwa uzgodnić musi swe sprawy ekonomiczne z ogólną gospodarką światową. Sprawa ta jest doniosła właśnie dzisiaj, gdy rolnictwo litewskie w związku z niezwykłym spadkiem cen na produkty rolne na rynku światowym przechodzi ciężkie czasy. Należy więc znaleźć przyczyny złego stanu rzeczy i szukać sposobów poprawy. Pozatem rozmnożyły się na Litwie syndykaty /piwo, cegły, tytoń, młyny i t.d./, które wywołały stanowczy sprzeciw w społeczeństwie. Sprawa ta staje się coraz aktualniejsza i zasługuje na rozważenie. Dalej zajmować się miała konferencja sprawą rozwoju eksportu litewskiego w związku z trudną konkurencją na rynkach zagranicznych. W zakres programu konferencji weszła też sprawa informowania o wymogach zagranicy eksporterów litewskich. Wreszcie rozpatrzeć miano sprawę podatków bezpośrednich.

Jak podaje "Siegodnia" /Nr.270/, wygłosił na konferencji w dn.27 września premjer Tubelis przemówienie następujące: inteligencja litewska, która się zajmowała sprawami duchowemi, kulturalnemi i politycznemi, zwracała zbyt mało uwagi na ekonomiczne życie kraju. Rząd litewski w pierwszych latach niepodległości Litwy również bardzo mało poświęcał uwagi rozwojowi gospodarki krajowej. Dopiero w ostatnich czasach zarówno sfery rządowe jak też społeczne oceniły doniosłość ekonomiki w ogólnem życiu państwowem.

Inicjatywa zwołania konferencji i chęć przyjścia z pomocą rządowi w obecnych ciężkich czasach jest godną uznania. Mimo bowiem, że Litwa dotychczas chroniona była dostatecznie przed wpływami kryzysu światowego, konjunktura obecna przyjąć może charakter groźny. Nie należy zamykać oczu na to, że sytuacja może się pogorszy. Rząd stosuje najbardziej energiczne środki w kierunku przekształcenia rolnictwa krajowego. W rezultacie wzamian za stracony eksport zboża i lnu zrekompensowany został kraj przez eksport innych produktów jak mięso, masło i t.d. Intensywny ruch budowlany w kraju pociąga za sobą znaczne ożywienie się gospodarki leśnej i zapewnia pracę licznym robotnikom.

Przemysł litewski mimo kryzysu wciąż się rozwija. Rząd stara się popierać równomiernie gałęzie przemysłu, zatrudnione przeróbką miejscowych surowców.

W ostatnich miesiącach bilans handlowy stał się z aktywnego pasywny. Można jednak liczyć na to, że gdy się ożywi sezon eksportowy, bilans handlowy będzie stopniowo powracał do poziomu. Dochody państwa realizowane są normalnie, tem niemniej rząd przypuszcza, że wypadnie zredukować wydatki. Narazie rząd nie zamierza iść za przykładem innych krajów i zmniejszać płace urzędnicze.

Pieniężny rynek kredytowy na Litwie również się rozwija. Programem litewskim musi być oszczędność zarówno w życiu państwowem jak i prywatnem. Litwini się nauczyli konsumować znacznie więcej niżby to wypadało. Miasta litewskie zaczęły wprowadzać zbytek a wieś

poszła niestety za ich złym przykładem. Włościanin litewski winien powrócić do wrzeciona tak jak to było za dawnych czasów. Tymczasem kraj sprowadza samej tylko manufaktury zagranicznej na 80 milj.litów rocznie. Włościanin przestał nawet sam kręcić sznury, a nabywa je już w stanie gotowym. Z tym zbytkiem trzeba zerwać. Dopiero wtedy przywrócona zostanie równowaga między wsią a miastem. Konferencja zwróciła szczególną uwagę na kwestję syndykatów. Postanowiono zwrócić się do rządu z prośbą o wydanie ustawy, normującej działalność syndykatów i ustanawiającej nad niemi odpowiednią kontrolę.

Pozatem powzięła konferencja rezolucję w sprawie konieczności zbadania konjunktur na rynkach zagranicznych, podniesienia jakości i obniżenia cen produktów miejscowych, zachęcania włościan do tworzenia kooperatyw i t.d.

Przewodniczył konferencji prezes Izby Handlowej Dobkiewicz. Liczba uczestników konferencji wynosiła przeszło 400- ta osób

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNETRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a .

K o n g r e s P a w a s a r i n i n k ó w . Jak podaje "Rytas" /Nr.218/, latem 1932 r. odbędzie się wielki jubileuszowy kongres Pawasarininków.

K o n f e r e n c j a z w i ą z k u s t u d e n t ó w a t e j t i n i n k ó w . Jak podaje "Rytas" /Nr.218/, 26 i 27 września odbyła się doroczna konferencja związku studentów atejtininków. Między innemi udział w konferencji wzięli biskup Reynis, prof.Tumenas, prof.Dowydaitis, dr.Karwelis, prof.Czesajtis, ks.Szmulksztys i t.d. Ogółem w konferencji wzięło udział 518 osób. Konferencja powzięła szereg rezolucyj jak np.w sprawie założenia uniwersytetu katolickiego na Litwie, młodzieży szkolnej atejtininków i t.d.

P o w r ó t z e s ł a ń c a p o l i t y c z n e g o . Jak podaje "Rytas" /Nr.218/, władze zezwoliły na powrót do Kowna zesłańca politycznego studenta-atejtininka A.Masionisa.

A r c y b i s k u p S k w i r e c k i a w ł a d z e w o j s k o w e . Jak podaje "Brihva Zeme" /Nr.219/, w dn.27 września odwiedził arcybiskup Skwirecki kościół wojskowy w Kownie. W związku z tem powitano go bardzo uroczyście. Na mowę powitalną kanonika Mironasa odpowiedział arcybiskup wielką mową, w której podkreślił znaczenie armji. W uroczystości wziął udział prezydent republiki, wyższe duchowieństwo, członkowie rządu i generalicja.

W kołach politycznych przypisują temu faktowi znaczenie zgody pomiędzy rządem a duchowieństwem.

P r z y j a z d V o l d e m a r a - a d o K o w n a . Jak podaje "Siegodnia" /Nr.271/, przybył do Kowna prof.Voldemaras dla zapoznania się ze swoją sprawą, która dotyczy niewyliczenia się b. premjera z wydania 50 tys.koron duńskich. Sprawa ta rozpatrywana będzie przez Trybunał Najwyższy. Voldemaras odbył naradę z swymi obrońcami: adwokatem Bielackinem i adw.Toluszysem.

Sąd wojskowy ogłosił motywy wyroku w głośnej sprawie Voldemarasa i jego zwolenników. Jak wynika z tych motywów, w roku bieżącym były przygotowane dwa zamachy stanu.

W lipcu zamachowcy mieli zamiar obalić rząd i powołać nowy z Voldemarasem na czele. W sierpniu miał być aresztowany prezydent Smetona, który w owym czasie przebywał w Połądze i miał być powołany nowy rząd z Voldemarasem jako premjerem.

Jak wiadomo, sąd uznał winę za nieudowodnioną i większość podsądnych wraz z Voldemarasem niewinnił.

S k a r g a b. b u r m i s t r z a k o w i e ń s k i e g o . Jak podaje "Siegodnia" /Br.271/ b.burmistrz kowieński Wilejszys zwrócił się do Trybunału Najwyższego ze skargą na nielegalny jego zdaniem wybór burmistrza Wokietajtisa.

X. ZAGADNIENIA HISTORYCZNE.

L i t e w s k i e u c z e l n i e w y ż s z e . /c.d./

Ponieważ poszczególne wydziały i katedry posiadają własne wydziały, przeto ogólna ilość książek posiadanych przez uniwersytet dosięga 7,.000 tomów.

Każdy wydział poza bibljoteką posiada jeszcze inne placówki naukowe, np.wydz. teolog.-filozoficzny posiada laboratorjum psychologji eksperymentalnej; wydz.humanistyczny - laboratorjum eksperymentalnej pedagogiki, oraz muzeum piśmiennictwa z licznemi pomnikami literatury litewskiej.

Muzeum teatralne narazie jest w stadjum tworzenia się.

Wydz.matematyczno-przyrodniczy posiada bogaty gabinet fizyczny, laboratorjum chemiczne, obserwatorjum astronomiczne, gabinet geofizyki połączony z kowieńską stacją meteorologiczną, gabinet geologiczny, gab.mineralogji i krystalografji, laboratorjum chemji nieorganicznej i analitycznej;

laboratorjum chemji organicznej, gab.botaniczny; gab.anatomji roślin i fizjologji; ogród botaniczny z oranżerjami, zawierający zgóra 5000 różnych odmian roślin; oddział filopatologji; gabinet zoologiczny z bogatym zbiorem eksponatów fauny litewskiej, oraz liczącą 100.000 sztuk kolekcję żuków i wreszcie gabinet anatomji porównawczej.

Wydział lekarski posiada: instytut anatomiczny; laboratorjum histologji i embrjologji; laboratorjum fizjologji i chemji fizjologicznej; lab.anatomji patalogicznej; poliniklinikę chorób wewnętrznych; gab.rendgenologiczny, klinikę akuszeryjno-ginekologiczną /w szpitalu Czerwonego Krzyża/; klinikę terapeutyczną /w szpitalu wojskowym/; klinikę chirurgiczną raz z polikliniką /w szpitalu państwowym w Kownie/; klinikę chorób ocznych /w szpit.Czerw.Krzyża/; klinikę chorób dziecięcych /w państwowym szpitalu chorób dziecięcych/; klinikę chorób skórnych i wenerycznych /w szpit.wojsk./; laboratorjum bakterjologiczne /przy państwowym instytucie higjeny/ laboratorjum farmakologiczne; klinikę chorób nerwowych /szpit.wojsk/; klinikę chorób oczu; klinikę otolaryngologiczną /w szpit.wojs./; gabinet medycyny sądowej i społecznej, instytut zootomji; gab.anatomji patologicznej zwierząt; lab. weterynaryjno-bakterjologiczne i epizoontyjne; klinikę weterynaryjną, laboratorjum zootechniczne, poliklinikę odontologiczną; techniczne laboratorjum protez, oraz laboratorjum farmacji i farmakognezji.

Wydział techniczny posiada: lab.materjałów budowlanych; gab.retrografji; lab.odporności materjałów mechanicznych; gab.geodezji i hidrotechniki; lab.elektrotechniczne, lab.technologji organicznej, oraz salę rysunkową i kreślarnię.

Pozatem uniwersytecki personel naukowej zorganizował cały szereg perjodycznych i jednorazowych wydawnictw naukowych, których ilość pozostaje w ścisłym związku z asygnowanemi na ten cel sumami.

Oprócz corocznych wydawnictw informacyjnych, oraz znacznej ilości podręczników, każdy wydział posiada swój stały organ, w którym drukuje prace własne i obce.

Organem wydz.teologiczno-filozoficznego narazie była "Draugija", a następnie "Soter" i "Logos" org.wydz.humanistycznego - "Tauta" /Naród/, "Żodis" /Słowo/ i "Humanitarinių Mokslų Fakulteto Darbus" /Prace wydz.nauk humanistycznych/; org.wydz.prawnego są "Tersių Fakulteto Darbus" /Prace wydz.prawnego/; org.wydz.matematyczno-przyrodniczego są "Matematikas Gamtos Fakulteto Darbus" Prace wydz.mat.-przyrodniczego/; org.wydz.wydz.lekarskiego jest "Medicina" i org.wydz. technicznego - "Techniką".

Na zakończenie p.V.Biržiszka zaznacza, iż w ciągu lat 6-ciu uniwersytet kowieński nawiązał bliskie stosunki z wieloma uczonymi zagranicznymi, a przedstawiciele jego biorą udział w licznych międzynarodowych zjazdach naukowych.

Na terenie Litwy universytet dokonał dały szereg badań i prac naukowych.

/c.d.n./